Мені не відома старість, як людям, чиї вуста пили мою воду, а очі не помічали плину літ у кипучій бистрій воді. Зате я бачила коротке жалюгідне існування людини, і сміялась із нього, і бігла до потужного Дністра, щоб змішатися з його водою. Ми, ріки, великі й малі, знаємо лише смерть, хоч сама вода вічна, бо вона не скута берегами і проникає повсюди. Безформне не має часу. Чим більше в тобі безформного, тим непомітніший відлік часу і тим менше у тобі смерті. Безформне — байдуже, безформне не руйнується. З нього Творець породжує безліч смертних форм, заздалегідь приречених на боротьбу і страждання. Чим форма досконаліша, тим важче їй ведеться. Тому хаос миліший нам, рікам, бо є запорукою нашого довгого життя і джерелом сили. Все мусить прийти до хаосу, щоб знищити час, смерть та інших містичних потвор, цих викиднів хворої матерії.

Можливо, я суперечу собі, оплакуючи руйнування власних берегів. Треба збайдужіти до людських діянь. Адже люди, перетворюючи ріки у безформність, готують власну загибель. Кінець один — хаос. Людський рід — це та ж ріка, але навпаки. От я починаю свою дорогу з гір, мчу щодуху крутими порогами, потім на рівнині заспокоююсь, біля гирла плину зовсім плавно і велично. А люди тисячі років не змінювали способу життя, віруючи в доцільність всього сущого, а потім за мізерний час зневажили природу, яку шанували, і почали нищити, нищити... Їхні творіння поставали стихійно, бездумно і тому майже завжди виявлялися руйнуванням.

Але хто стане нас оплакувати і навіщо? Від мене забирають ліси. Від того мізерніють води, на мілинах виводиться риба, птахи остерігаються сідати на голе каміння, якого з кожним роком стає все більше й більше... За тисячу літ, відколи на моїх берегах оселилися люди, не знала я такого розорення. Спочатку почали пересихати струмки. Я думала, що то від бездощів’я. Помітно оголилися від лісів схили гір. І тоді у мертвих руслах потічків, наче у дзеркалі, побачила я свою долю.

Іноді небо повертало мені здоров’я. Влітку, коли в горах і долах по кілька днів падали дощі і дві гори обабіч мене — Ласки і Підбузька — диміли, пересичені вологою, я ставала такою ж величною і грізною, як в часи, коли мені приносили жертви у вигляді глиняних кружків, подоби Сонця. Я виростала у величезну каламутну Ріку, зносила міцні дубові кладки, хати, топила худобу, людей... У найдощовіші літа змивала й долішні гори, але чи ж то була моя вина? Неба, Перуна. Ми, ріки, любимо чисту воду, з землі, а дощі й сніги для нас лише привід очистити власне ложе від покидьків і мулу.

...Одного літа мені вдалося дістати хату, що стояла найвище. Старе холупиську вросло в землю, як гриб, аж кури зазирали у вікна. Таку хату неможливо зрушити з місця, хіба розламати на тріски. Люди добре знають, що я люблю чинити по-своєму. Як схочу, то понесу й каміння, якому Творець повелів бути зісподу, а воді наверха.

Пліт я змила одним махом (то забавка — пара гнилих лат). А далі помалу залила обору, бо там не було жодної перепони, і наштовхнулася на стіни. За хвилю хата опинилася в моїх обіймах. Я вже змучилась і не могла одразу її розвалити. Почала вишукувати шпари, та ось гнилі двері легко піддалися, і я опинилася в нужденному помешканні, з якого не було чого виносити: купа лахів і пара глиняних мисок. Але на гаку висіла колиска з малою дитиною. Я зняла її та забрала з собою. Дитинка не спала, певно, їй видавалося, що то колише мати. Мусила скоро прокинутися, бо на долах почався дощ. Люди дивляться на повідь, як на виставу, бо є таки на що глянути: шумовиння чути аж у найдальших від мене хатах, а грубезні колоди крутяться, мов соломинки. У такі красні хвилі чуюся спроможною спричинити другий світовий потоп.

Люди помітили колиску з дитиною і зняли гвалт, хоч ніхто з них не наважився кинутись у воду. Тільки дитину мені збудили. Та сіла й з цікавістю почала роззиратися, нічого не тямлячи. Мала біле волосся і сині очі, а плечі були завинені в дранку. Я минула лементувальників, і який час ми мчали вздовж порожніх берегів. Могла б донести дитину до Дністра, але щораз треба було ширше розливатися. Ніщо так не

послаблює річку, як широке і мілке ложе... Але ще два села я минула, два гурти людей, що кричали навздогін колисці з дитиною, перш ніж мені довелося залишити колиску під кущем шипшини, на мілині. Аж тоді дитина заплакала, і, певно, той страх переді мною на все життя зберігся в її душі, хоч я, ніби мати, колисала її на хвилях, не дала на поживу рибам. А може, то вона плакала за мною? Чи приходила потім до мене та дитинка, не знаю. Може, була вона серед пастушків, що гнали худобу студеної пори через воду, ранячи босі ноженята об каміння. Чи стояла на горбі у повідь, видивляючись, що я несу, бо й кусник деревини на даровизну вважався неабияким здобутком у ті вбогі часи.

Ні злого, ні доброго не спроможні були мені зробити вічні трудівники, що тільки воду мою здобували легко. Чи ж могли мене випити, перегородити, скалічити? Ще жила в них шаноба до ріки: не тікали від мене, селилися вздовж берегів.

Нині ложе моє зганьблене шукачами каміння й піску, у воді миють машини. Доли заростають верболозом, джерела замулюються...

Ми, ріки, покірно сходимо у царство смерті, і поверх нас залишаються пісок та пустеля. Вода не зникає. Вона зливається в єдиний підземний океан, куди ніколи не загляне сонце. Ріки зникають разом з річищами. А людська Пам’ять? Це теж океан з річок, що втекли під землю. І поверх них — каміння, пісок, забуття.